

Advies van 9 juli 2012
omtrent het ontwerp tot wijziging van de norm permanente vorming van het IAB

De Voorzitter van de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten (IAB) heeft op 2 april 2012 een schrijven overgemaakt waarin hij de Hoge Raad voor de Economische Beroepen verzoekt om een advies uit te brengen omtrent het ontwerp tot wijziging van de norm permanente vorming van het IAB. Dit ontwerp wijzigt de bestaande norm van het IAB van 2 februari 2009 inzake permanente vorming.

De Hoge Raad heeft de wettelijke opdracht¹ mee te werken aan de ontwikkeling van het wettelijk en reglementair kader dat van toepassing is op de economische beroepen, via het verstrekken op eigen initiatief of op verzoek van adviezen of aanbevelingen aan de Regering of aan de beroepsinstellingen die de economische beroepen vertegenwoordigen.

De Hoge Raad benadrukt dat, overeenkomstig artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, de Raad van het IAB niet van onderhavig advies mag afwijken, aangezien de ter advies voorgelegde norm betrekking heeft op meer dan één hoedanigheid (accountant en belastingconsulent).

De aanpassingen die de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten voorstelt, zijn van uiteenlopende strekking, onder meer:

- het invoeren van de mogelijkheid van vormen op afstand,
- het preciseren van de modaliteiten voor de erkenning als vormingsoperator en voor de erkenning als vormingsactiviteit,
- het herformuleren van de relevante vakgebieden waarop de permanente vorming moet betrekking hebben,
- het preciseren van de controle op de permanente vorming,
- de nadere voorschriften inzake de samenstelling van de Commissie permanente vorming.

In zijn advies formuleert de Hoge Raad een aantal opmerkingen die erop gericht zijn, enerzijds de transparantie en rechtszekerheid van de gewijzigde bepalingen inzake permanente vorming te verzekeren en, anderzijds, te waken over de kwaliteit van de vormen en over een geharmoniseerde aanpak bij de verschillende economische beroepen, met de nodige aandacht voor de eventuele bijzonderheden eigen aan bepaalde beroepsgroepen.

*

*   *

---

¹ Deze opdracht vloeit voort uit artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, B.S. 11 mei 1999.

1. Wettelijk, reglementair en normatief kader

Overeenkomstig artikel 3 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (*Belgisch Staatsblad*, 11 mei 1999, 2de editie), “*heeft het Instituut als opdracht toe te zien op de opleiding en de permanente organisatie van een korps van specialisten te verzekeren die bekwaam zijn om de functies van accountant en belastingconsulent uit te oefenen, waarvan het Instituut de organisatie kan controleren en bijsturen, met alle noodzakelijke waarborgen qua bekwaamheid, onafhankelijkheid en professionele rechtschapenheid. Het Instituut ziet er eveneens op toe dat de aan zijn leden toevertrouwde opdrachten behoorlijk worden uitgevoerd*”.

Daarenboven stelt lid 1, § 1 van artikel 28 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (*Belgisch Staatsblad*, 11 mei 1999, 2de editie) dat “*overeenkomstig zijn doel de Raad erop toe ziet dat de leden de hun toevertrouwde opdrachten behoorlijk uitvoeren. In het bijzonder ziet hij erop toe dat alle leden hun beroepskennis permanent bijwerken*”.

Het koninklijk besluit van 1 maart 1998 tot vaststelling van het reglement van plichtenleer der accountants (*Belgisch Staatsblad*, 31 maart 1998) preciseert in artikel 33, dat “*de accountants jaarlijks een minimum aantal uren moeten besteden aan werkzaamheden die bijdragen tot de verbetering van hun vak kennis, overeenkomstig de normen vastgelegd door de Raad. Dit aantal uren mag niet minder bedragen dan 30*”.

De bestaande IAB-norm inzake permanente vorming is goedgekeurd door de Raad van het IAB op 2 februari 2009 en in werking getreden vanaf 1 september 2009.

De tussenkomst van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen in verband met de bestaande norm van 2 februari 2009 is gefaseerd verlopen:

- op 16 juni 2004 heeft de Hoge Raad een advies² uitgebracht over een ontwerp van norm, voorbereid door het IAB. In dit advies heeft de Hoge Raad het IAB verzocht om de tekst te herwerken, teneinde rekening te houden met de norm IES 7 van IFAC inzake permanente vorming.
- in november 2008 heeft de Hoge Raad een aantal technische opmerkingen geformuleerd bij een nieuw ontwerp dat in oktober 2008 door het IAB is voorgelegd. Bij zijn analyse heeft de Hoge Raad bijzondere aandacht besteed aan de coherentie van het normenstelsel voor de diverse beroepsbeoefenaars die behoren tot de Belgische economische beroepen (weliswaar met inachtneming van hun eventuele specifieke kenmerken).
- in januari 2009 heeft het IAB een aangepast ontwerp aan de Hoge Raad voorgelegd. In zijn schrijven van 29 januari 2009 aan het IAB³, heeft de Hoge Raad laten weten te kunnen instemmen met de nieuwe versie, mits een tweetal aanpassingen in de norm worden doorgevoerd; wel betreurt de Hoge Raad ten eerste dat het IAB zich niet integraal schikt naar de norm IES 7, gepubliceerd door het IFAC, in zoverre het Instituut - op dat ogenblik - geen enkele periodieke kwaliteitscontrole uitvoert op de verschillende opdrachten die door zijn leden worden uitgevoerd.

---

² Jaarverslag HREB 2004, pp. 45-51.

³ Jaarverslag HREB 2009, pp. 6-8 en pp. 55-56.

2. Verzoek om advies vanwege de Raad van het IAB

De Voorzitter van het IAB heeft via zijn schrijven van 2 april 2012 een verzoek om advies gericht aan de Hoge Raad omtrent het ontwerp tot wijziging van de huidige norm van het IAB inzake de permanente vorming.

Hij verwijst naar het feit dat de huidige norm, goedgekeurd door de Raad van het IAB op 2 februari 2009, in september 2012 drie jaar van toepassing zal zijn en dat de ervaring met de nieuwe regeling zeer positief is. Toch zou de uitwerking aangetoond hebben dat de tekst op een aantal punten voor verbetering vatbaar is; vandaar dat de Raad van het IAB op 26 maart 2012 een ontwerp tot wijziging van de bestaande norm heeft goedgekeurd.

In zijn schrijven aan de Hoge Raad vestigt de Voorzitter van het IAB de aandacht op het feit dat het wenselijk is dat de nieuwe norm in werking zou kunnen treden alvorens de eerste aanvragen voor de hernieuwing als vormingsoperator zullen binnenkomen, vermoedelijk vanaf september 2012. De bepalingen in verband met de kwaliteit en de kwantiteit van de vormingsactiviteiten zouden in werking moeten kunnen treden bij het begin van de volgende periode van drie jaar (1 januari 2013), aldus de Voorzitter van het IAB.

*

* *

De Hoge Raad heeft de vertegenwoordigers van de Raad van het IAB, op hun verzoek, uitgenodigd in het kader van zijn vergadering van 25 juni 2012 teneinde diverse elementen die de leden van de Hoge Raad nader toegelicht wensten te zien, te bespreken.

Meer in het bijzonder zijn de volgende aspecten ter gelegenheid van deze ontmoeting aan bod gekomen:

- de vertegenwoordigers van het IAB hebben toelichting gegeven omtrent de ervaring met en de toepassing van de bestaande norm inzake permanente vorming (aantal erkende vormingsoperatoren en vormingsactiviteiten, concrete controle- en sanctiemaatregelen,...);
- de vertegenwoordigers van het IAB hebben eveneens toelichting gegeven omtrent vormingen op afstand (intrinsieke criteria, zoals de controle van de werkelijke deelname en mogelijkheid tot vraagstelling; garanties omtrent de kwaliteit van de verstrekte vorming; ervaringen in binnen- en buitenland, onderscheid met de klassieke vorming met contactmomenten...);
- de beweegredenen voor de inhoudelijke verfijningen van de norm, alsook voor de tekstuele aanpassingen zijn overlopen (onder meer de aanpassing van de Franstalige term “*formation continue*” in plaats van “*formation permanente*”, in lijn met de internationaal gehanteerde terminologie);
- de voorwaarden waaraan een accountants- of belastingconsulentenkantoor moet voldoen om erkend te kunnen worden als vormingsoperator, zijn besproken (bestaan van een permanente structuur van vorming in de schoot van het kantoor);
- de norm is gesitueerd binnen de internationale context, met name in het kader van de herziening van het internationaal referentiekader (IES 7) door de *International Accounting Education Standards Board* (IAESB).

3. Advies van de Hoge Raad

De Hoge Raad heeft kennis genomen van het ontwerp tot wijziging van de bestaande norm permanente vorming, zoals door de Raad van het IAB goedgekeurd op 26 maart 2012 en op 2 april 2012 voor advies voorgelegd, alsook van de toelichting door de IAB-vertegenwoordigers ter gelegenheid van de vergadering van de Hoge Raad op 25 juni 2012.

Voorafgaandelijk wenst de Hoge Raad te wijzen op het belang dat hij hecht aan de permanente vorming van de beroepsbeoefenaars, rekening houdend met hun maatschappelijke verantwoordelijkheid, de snel evoluerende context waarbinnen zij hun beroep uitoefenen en de steeds toenemende eisen die aan de beroepsbeoefenaars worden gesteld.

De Hoge Raad juicht het feit toe dat de Raad van het IAB de toepassing van de huidige norm inzake de permanente vorming op de voet volgt en stelt met genoeg vast dat het initiatief is genomen om de bestaande norm te verfijnen met het oog op nog meer rechtszekerheid en om de nieuwe technologische mogelijkheden op het vlak van vorming een normatieve basis te geven.

Naar aanleiding van de analyse van het voorgelegde ontwerp, wenst de Hoge Raad evenwel de aandacht te vestigen op de volgende punten :

3.1. Relevante vakgebieden

In artikel 4 worden de vakgebieden opgesomd die relevant zijn voor de accountant en de belastingconsulent en waarop de beroepsopleiding zal moeten worden toegespitst.

De Hoge Raad stelt vast dat er voor bepaalde vakgebieden een herformulering wordt voorgesteld. Zo wordt het vakgebied « *ondernemingsrecht* » verfijnd door de volgende toevoeging: « (*handelsrecht, vennootschapsrecht, wetgeving over de ondernemingen in moeilijkheden*) ».

Verder worden de vakgebieden « *informatica* » en « *communicatietechnieken* » veranderd in « *informatie- en communicatietechnologieën* ».

De Hoge Raad kan instemmen met deze vormelijke aanvulling en terminologische verduidelijking.

Verder is de Hoge Raad van mening dat de tekst van artikel 4 aan duidelijkheid heeft gewonnen door te preciseren welke vakgebieden bij voorkeur moeten ingevuld worden en welke vakgebieden eerder als aanvulling zullen beschouwd worden. Dit komt de rechtszekerheid in hoofde van de beroepsbeoefenaars zeker ten goede.

Daarnaast wordt een nieuw vakgebied toegevoegd, met name « *7. organisatie, strategie en management van ondernemingen* ».

Uit de toelichting vanwege de vertegenwoordigers van het IAB ter gelegenheid van de vergadering van de Hoge Raad van 25 juni 2012 is gebleken dat deze toevoeging in lijn is met de vooropgestelde invoering van een kwaliteitstoetsing voor de IAB-leden. "Organisatie" wijst in de eerste plaats naar de "organisatie van (accountants- en belastingconsulenten-)kantoren", in het verlengde van de voorbereiding door het IAB van een specifiek handboek over de organisatie van kantoren. Volgens de IAB-vertegenwoordigers is het toegevoegd vakgebied veralgemeend naar "organisatie, strategie en management van ondernemingen" met het oog op de overeenstemming met de vakgebieden die

gedoceerd worden bij tal van universiteiten en hogescholen in het kader van economische opleidingen. Vaak wordt verwezen naar “bedrijfsmanagement” maar in de norm is geopteerd voor de term “ondernemingen” aangezien dit begrip ruimer is en ook de ondernemingen van de publieke of non-profit-sector omvat.

De Hoge Raad oordeelt dat dit bijkomend vakgebied voor de beroepsbeoefenaars ongetwijfeld een toegevoegde waarde heeft en vindt deze aanpassing dan ook positief.

Vanuit de bekommernis om duidelijkheid voor de beroepsbeoefenaars, acht de Hoge Raad het wel wenselijk dat de beroepsbeoefenaars omstandig geïnformeerd worden over de draagwijdte en inhoud van dit bijkomend vakgebied, in het bijzonder aangezien de Franstalige formulering van dit vakgebied niet toelaat dit onderscheid te maken.

Tenslotte vindt de Hoge Raad het aangewezen dat in de mogelijkheid zou voorzien worden om – in functie van de actualiteit – de beroepsbeoefenaars ertoe aan te zetten in het kader van hun permanente vorming bijzondere aandacht te besteden aan specifieke thema’s (bijvoorbeeld materies die in de loop van het jaar werden gewijzigd).

3.2. Mededeling van de vormingsactiviteiten

Artikel 9.2 van de voor advies voorgelegde norm bepaalt dat het Instituut de lijst van de erkende (e-)vormingsoperatoren en alle (e-)vormingsactiviteiten publiceert. Reeds in zijn brief van 29 januari 2009 aan het IAB over de bestaande norm beveelde de Hoge Raad aan om in de norm uitdrukkelijk te vermelden *langs welke weg* het IAB deze informatie over de lijst van de vormingsoperatoren en van de erkende opleidingsactiviteiten zal publiceren.

De Hoge Raad betreurt dat deze aanbeveling niet is gevolgd in de huidige norm en evenmin in het voorgelegd ontwerp. *De facto* kan wel vastgesteld worden dat de informatie zich op de website van het IAB (onder de rubriek “permanente vorming”) bevindt en publiek toegankelijk is.

De Hoge Raad herhaalt dan ook zijn aanbeveling om de vindplaats van de lijst van de erkende (e-)vormingsoperatoren en alle (e-)vormingsactiviteiten uitdrukkelijk in de norm te bepalen; dit komt niet alleen de transparantie ten goede; ook de rechtszekerheid – zowel voor de beroepsbeoefenaars als voor de verstrekkers van opleidingen – wordt hiermee gediend.

3.3. Geschillen

Volgens artikel 13 (nieuw) van de voor advies voorgelegde norm, kan er tegen de beslissingen van de Raad van het IAB tot weigering om een erkenning toe te kennen of tot intrekking van een erkenning beroep worden ingesteld bij de Commissie van Beroep.

De Hoge Raad stelt vast dat dit een administratieve procedure betreft, geen tuchtrechtelijke procedure.

Het is voor de Hoge Raad niet duidelijk wat de wettelijke basis is voor de bevoegdheid van de Commissie van Beroep.

Er dient bovendien rekening te worden gehouden met het toepassingsgebied van de norm, in het bijzonder met het feit dat de norm ook voorschriften voor niet-beroepsbeoefenaars bevat (zoals bijvoorbeeld wat de erkenning van onderwijsinstellingen als vormingsoperator betreft).

Het verdient aanbeveling om deze bepaling te herbekijken, gelet onder meer op de gemeenrechtelijke bevoegdheid van de Raad van State in administratieve aangelegenheden.

3.4. Coherentie van het normatief kader voor de beroepsbeoefenaars die deel uitmaken van de economische beroepen

De Hoge Raad besteedt bijzondere aandacht aan de coherentie van het normatief kader dat toepasselijk is op de beroepsbeoefenaars die behoren tot de diverse economische beroepen.

Wat de voor advies voorgelegde tekst betreft, bepaalt artikel 5 welke activiteiten voor de IAB-leden bijdragen tot de permanente vorming: onder meer het deelnemen aan seminaries, studiedagen en opleidingscycli georganiseerd door het IAB, het IBR, het BIBF en de soortgelijke buitenlandse beroepsorganisaties en beroepsinstellingen.

Volledigheidshalve dient gewezen te worden op de specifieke bevoegdheden sinds april 2011 van het ICCI (Informatiecentrum voor het Bedrijfsrevisoraat) op het vlak van de vormingsactiviteiten: seminaries, bestemd voor de bedrijfsrevisoren en hun medewerkers, maar ook voor andere geïnteresseerden, worden voortaan niet langer door het IBR, maar wel door het ICCI georganiseerd.

Volgens de voorgestelde tekst komen de vormingsactiviteiten die georganiseerd worden door het ICCI echter niet automatisch in aanmerking in het kader van de permanente vorming voor accountants en belastingconsulenten. Uiteraard zou het ICCI wel zijn erkenning als vormingsoperator kunnen aanvragen.

Gelet op de nauwe verwantschap van de relevante vakgebieden waarop de permanente vorming van de leden van het IAB, IBR en BIBF moet worden toegespitst, verdient het volgens de Hoge Raad aanbeveling dat overleg wordt gepleegd tussen de verschillende beroepsinstellingen, en dit met het oog op een maximaal aanbod van kwalitatief hoogstaande en passende vormingen en opleidingen, waarover bij de beroepsbeoefenaars geen twijfel kan bestaan dat deze in aanmerking komen in het kader van de verplichte permanente vorming.

3.5. Internationale context

De Hoge Raad heeft bij de analyse van het voor advies voorgelegde ontwerp van norm ook aandacht besteed aan de vraag of de tekst in overeenstemming is met hetgeen op internationaal vlak voorgeschreven wordt.

Zo is nagegaan of de voorgestelde aanpassingen in lijn zijn met *de International Education Standard (IES) 7* van de *International Accounting Education Standards Board (IAESB)*, en gepubliceerd door de *International Federation of Accountants (IFAC)*, waarvan het IAB lid is.

Het nazien van de conformiteit van de bestaande IAB-norm inzake permanente vorming met de internationale voorschriften had de Hoge Raad reeds doorgevoerd in 2009; dit had toen aanleiding gegeven tot de opmerking van de Hoge Raad dat hij ten eerste betreunde dat het IAB zich niet integraal schikte naar de norm IES 7 van IFAC, in die zin dat het Instituut geen enkele periodieke kwaliteitscontrole uitvoerde op de verschillende opdrachten die door zijn leden worden uitgevoerd.

Dankzij de recente goedkeuring door de Raad van het IAB op 7 mei 2012 van de nieuwe norm inzake de kwaliteitstoetsing voor de externe IAB-leden, aansluitend op het advies van de Hoge Raad voor de

Economische Beroepen van 27 april 2012, is tegemoet gekomen aan deze fundamentele bekommernis van de Hoge Raad. De Hoge Raad verheugt zich over deze belangrijke en noodzakelijke stap voor de toekomst van het beroep en kijkt uit naar de concrete toepassingen en resultaten van de (vrijwillige) kwaliteitstoetsingen die (tijdens de overgangperiode) in 2013 zullen gerealiseerd worden.

Wat de internationale voorschriften betreft, merkt de Hoge Raad op dat het IAESB momenteel bezig is met een herziening van de bestaande standaarden, dit met het oog op meer duidelijkheid en uniformisering. Zo maakt ook IES 7 het voorwerp uit van een herziening; verwacht wordt dat tegen eind 2012 alle IES-standaarden zullen aangepast zijn.

Er is dan ook nagegaan in welke mate de tekst van de *Proposed Redrafted International Education Standard "IES 7 – Continuing Professional Development : A Program of Lifelong Learning and Continuing Development of Professional Competence"* (waarvan de consultatieperiode liep tot 8 maart 2011) een invloed heeft op de voor advies voorgelegde aanpassingen van de IAB-norm.

Vastgesteld kan worden dat de aanpassingen die door het IAESB worden voorgesteld, althans volgens de huidige beschikbare versie, geen aanleiding lijken te geven tot fundamentele wijzigingen van de door het IAB voorgestelde norm. Wel acht de Hoge Raad het noodzakelijk om de evolutie op internationaal vlak van nabij op te volgen en hij maakt dan ook een voorbehoud ten aanzien van eventuele aanpassingen die desgevallend, naar aanleiding van de consultatieronde door het IAESB, nog zullen aangebracht worden aan de internationale norm IES 7.

3.6. *A posteriori-erkenning*

In het voorgelegd ontwerp van norm wordt voortaan in de mogelijkheid voorzien om – ten uitzonderlijke titel – een seminarie, studiedag of vormingscyclus *a posteriori* te laten erkennen (nieuw artikel 7.3.).

Volgens de tekst wordt de beslissing inzake de erkenning *a posteriori* enkel aan de persoon die om de erkenning heeft verzocht, medegedeeld.

Met het oog op transparantie, is het volgens de Hoge Raad wenselijk om ook voor deze beslissing van het Instituut in de nodige publicatie te voorzien, naar het voorbeeld van de publicatievoorschriften voor de andere vormingsactiviteiten omschreven in artikel 9.

3.7. *Terminologische wijzigingen*

De Hoge Raad stelt vast dat er in het voor advies voorgelegd ontwerp een aantal terminologische aanpassingen zijn doorgevoerd.

In dit opzicht betreft de Hoge Raad dat in het ontwerp de term "*beroepsbeoefenaars die deel uitmaken van de economische beroepen*" is vervangen door "*beroepsbeoefenaars van de boekhoudkundige, accountancy, fiscale en/of auditberoepen*".

Deze aanpassing druist in tegen het éénduidig gebruik van de term "economische beroepen" voor de leden van de drie beroepsinstellingen, met name het IAB, het IBR en het BIBF. Het gebruik van het begrip "economische beroepen", dat door de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen is ingevoerd en sindsdien ruim ingang heeft gevonden, wordt

hiermee op de helling geplaatst en dit kan voor het maatschappelijk verkeer de verwarring in de hand werken.

De Hoge Raad pleit voor het éénduidig hanteren van de term “economische beroepen” en vindt deze aanpassing in de norm dan ook niet gepast.

4. Conclusie

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen kan zich over het algemeen terugvinden in het voor advies voorgelegd ontwerp tot wijziging van de norm van het IAB inzake permanente vorming en benadrukt eens te meer het belang van de permanente vorming voor een degelijke beroepsuitoefening.

De Hoge Raad geeft dan ook een positief advies omtrent de voorgelegde tekst, met dien verstande dat rekening gehouden wordt met de bovenstaande bemerkingen.

Tevens beveelt de Hoge Raad het IAB aan om de evolutie van de internationale voorschriften verder van nabij op te volgen en bijzondere aandacht te besteden aan de link tussen het toezicht op de naleving van de permanente vorming en de vooropgestelde kwaliteitstoetsing die zal toegepast worden op de externe IAB-leden.
